

Creixem emocionalment amb els dilemes morals

Objectiu

- Descobrir a què donem valor a la vida.
- Exercitar el raonament moral de l'alumnat per a què vagi creixent, amb la reflexió.

Material

- Fitxa dels valors.
- Fitxa de dilemes.

Temps

Quatre sessions d'una hora, aproximadament.

Metodologia

1. Farem una introducció de què són els valors.
2. Posar a l'alumnat davant una decisió moral, que els obligui a triar, a dir que és el que farien en aquesta situació de dilema moral.

Què són els valors ?

Els valors són sentiments i idees de les que estem convençudes i convençuts i que donen sentit a les coses i a la nostra vida. És molt important saber quins són els valors de la nostra família, el nostre entorn i nosaltres mateixos. Sols així sabrem el que volem. Afecten a la nostra conducta més o menys aquesta és la psicogeografia interna de la nostra ment i que condiciona la nostra actuació. Les fonts de les que aprenem els valors, són la família, els amics els mitjans de comunicació, la religió etc. és important que cadascú descobreixi els seus propis valors i sigui conseqüent amb ells.

Numera el que valores més a la vida :

- Respecte per un mateix/ a
- Autenticitat
- Veritat
- Amor
- Alegria de viure
- Gust per la bellesa
- Diners
- Sexe
- Salut
- Amistat
- Família
- Treball
- Estudis
- Parella
- Justícia
- Pau
- Llibertat
- Igualtat
- Comprensió
- Altres

Treure conclusions en el grup de quin són els valors que obtenen més puntuacions, mirarem també la variable gènere.

Els dilemes morals

Es tracta de posar a les persones davant una decisió moral, que els obligui a triar, a dir que és el que farien en aquesta situació, tot seguit han de rumiar perquè prendrien aquella decisió i exposar-lo a la resta del grup. Finalment discuteixen les diferents postures.

La discussió de dilemes morals tindrà aquesta estructura:

- Presentació al grup del dilema
- Preguntar un per un què farien ells en el lloc del protagonista: sí, no, o dubto, (millor si ho escriuen en paperets anònims per no deixar-se influenciar per cap líder)
- Es formen grups homogenis que no superin les 5 persones, els qui opinen el mateix.
- Se'ls deixa cinc minuts perquè enraonin i escriguin les raons que tenen per dir sí, no, o dubto.
- Es fa una posta en comú i tots els grups llegeixen les raons que els han portat a prendre la decisió.
- Torn obert de paraula a la gent que vulgui fer algun comentari o aclariment.
- Acabada la discussió del dilema es debat sobre els valors que hi ha implicats.

Els dilemes morals es presenten a continuació i s'ha de dir que segons el grup, aquests es poden adaptar, especificar o modificar el que calgui amb la intenció de fer-los més comprensibles o afegir connotacions en el cas en que tot el grup hagi votat que sí o que no per a que hi hagi disparitat i diverses opinions i així es pugui discutir vers el tema.

ROM I TABAC

El Senyor Ramon és un vell simpàtic, ja jubilat, bon bevedor, bon fumador, que viu a casa del seu fill des que va morir la seva dona. L'home aporta a la casa la seva pensió i la seva simpatia per la qual cosa és estimat per tothom, sobretot per la seva néta Ester de quinze anys que escolta amb molt d'interès les històries del seu avi i sempre que pot l'acompanya.

Però ara el senyor Ramon ha tingut un infart i ha estat dos dies a l'UCI en estat molt greu. Avui és el primer dia que l'han traslladat a una habitació de l'hospital i l'Ester li fa companyia procurant que estigui tranquil.

Entra el cardiòleg que atén al senyor Ramon, saluda l'Ester i examina detingudament el malalt. En acabar l'auscultació li diu a l'Ester: "El teu avi és fort com un roure i aquest cop se n'ha lliurat". Amb un parell de dies més, si és que continua la recuperació, l'enviarem a casa. Però des d'ara vull dir-te una cosa: la causa principal de l'infart ha estat l'alcohol i el tabac, així que quan torni a casa res d'alcohol i res de tabac. Tu ets la responsable que això s'acompleixi". L'Ester pregunta: "Ni tan sols una copeta de rom, tant com li agrada?". El metge respon: "Ni una copeta, ni un didal, ni una gota".

L'Ester està molt contenta perquè veu que el seu avi millora cada dia. Ja porta tres dies a casa i, tot i que el senyor Ramon encara parla poc, ja va recuperant el bon humor i l'alegria. Avui està especialment animat i està més xerri que mai; li explica a la seva néta com van ser els dos dies que va passar a l'UCI i com en aquells dies se'n reia, per dins, dels metges, en veure'ls preocupats per ell.

Enmig de la conversa i del riure de l'Ester, el senyor Ramon li diu: "com que ara ja estic bé, porta'm un purèt dels que tinc a l'armari de la meva habitació i una copeta d'aquest rom bo que té amagat el teu pare". L'Ester es queda un moment desconcertada, però de seguida respon: "ni parlar-ne, avi!, el metge em va encomanar que ja no us donéssim mai ni un cigarret, ni una gota de rom".

L'avi respon: mai?, Això vol dir que ja em condemnes a cadena perpètua de no fumar i no beure? I què en saben, els metges? Apa, noia, i porta'm el purèt i la copa de rom, que quan estava a l'UCI i els metges creien que jo no els escoltava, els vaig sentir dir que per molt que tingui cura d'ara endavant, no seran gaires els mesos que em resten de vida. Per això, si de totes maneres he de morir aviat, deixa que mori content i porta'm el que et demano",

L'Ester queda confosa, perquè comprèn les raons del seu avi, a qui ella estima molt, però per altra banda recorda les paraules taxatives del metge.

Si tu fossis el nét o la néta i el metge t'hagués prohibit donar alcohol o tabac al teu avi, però el teu avi, que de totes maneres viurà poc temps, et demana per favor que n'hi donis, n'hi donaries o no?

VALORS EN JOC

- L'afecte a la família i a les persones grans.
- L'obediència al metge que en sap més.
- La importància de la qualitat de vida, no únicament de la quantitat.

SALVAR UNA PERSONA A LA PLATJA

Fa molt de vent i la mar està molt picada. En Carles, socorrista de la Creu Roja, que neda molt bé i que coneix a la perfecció els perills d'aquesta platja, avisa un grup de nois i noies estrangers que no entrin més enllà d'on l'aigua els arribi a la cintura i que de cap manera s'aproximin a les roques que queden a l'esquerra. Els estrangers diuen que ells neden molt bé, però tot i així el Carles insisteix en el perill i els amenaça que, si no li fan cas, avisarà la Guàrdia Civil.

Els joves estrangers no fan cas de les advertències d'en Carles i comencen a nedar i jugar envoltats d'unes ones molt fortes. En Carles els mira preocupat però, al mateix temps està indignat amb ells, en veure'ls tan frívols i irresponsables.

De sobte, un d'ells es emportat cap endins per les ones. Desesperadament intenta tornar cap a on són els seus amics però va perdent les forces i no ho aconsegueix. Llavors aixeca les mans demanant socors, però els seus companys que també estan molt cansats no gosen ficar-se mans endins per salvar-lo. En Carles veu tota l'escena i comprèn que si no ho intenta ell és pràcticament segur que el noi s'ofegarà. El seu instint i la seva professionalitat de socorrista l'impulsen a llançar-se a l'aigua, però, d'altra banda les ones són tan perilloses que tem per la seva vida. A més continua molt indignat amb tot el grup de noies i nois i una veu interior li diu que ell ja ha fet tot el que podia, perquè els havia advertit del perill i fins i tot havia arribat a amenaçar-los.

Si tu fossis en Carles i haguessis advertit molt seriosament els estrangers que no es banyessin en aquell mar tan perillós, et llançaries a l'aigua per salvar el que s'estava ofegant? Sí o no?

VALORS EN JOC:

- El valor de la vida pròpia i de la vida dels altres.
- La solidaritat i la compassió
- El desig de ser un heroi, de ser estimat i admirat.
- La responsabilitat.

EN UN PAÍS AFRICÀ

Un país molt pobre a la costa occidental de l'Àfrica, agrícola i amb una renda per càpita molt baixa i amb sortida al mar. El país veí molt més ric i més fort, ha envaït la part millor del país pobre, l'única zona on tenen aigua abundant i on hi ha esperança de trobar petroli.

S'ha reunit d'urgència el Consell de Ministres del país pobre. El president està assenyalant en el mapa la zona envaïda i explica detalladament als seus Ministres que, tot i que l'exercici del país veí no està gaire ben armat, els soldats enemics són més del doble del que ells poden mobilitzar i que a més els invasors posseeixen alguns avions, encara que d'un model antiquat.

El President explica, i el Ministre d'hisenda confirma, que disposen d'alguns diners, que els permetrien comprar armes modernes i intentar derrotar els invasors, però que necessiten urgentment aquests diners per a hospitals i per a escoles. Un dels Ministres recomana recórrer a l'ONU, però el President informa que ja ho ha fet aquest matí, i que l'ONU ha decidit inhibir-se'n totalment.

El Consell i el President decideixen despendre en armes els pocs diners de què disposen. Pensen que potser el país invasor agafarà por i es retirarà de la zona envaïda, en veure que el país pobre té un armament més modern i mortífer. O que potser l'ONU es decidirà a intervenir, quan vegi que el perill de guerra és seriós.

Ni el President ni el Consell són bel·licistes, però estan convençuts que el seu país anirà a la misèria més absoluta si perd l'única zona rica que posseeix legítimament. Per això veuen la guerra com a legítima defensa.

Envien els seus diners als països fabricants d'armes i, en pocs dies, arriba a port un gran carregament d'armes modernes, inclosos diversos tancs, sis avions i dos helicòpters de combat. Com que en el país no tenen tècnics, decideixen contractar pilots, mecànics i alguns mercenaris a l'estranger.

Si tu fossis el President d'aquest país pobre i t'haguessin envaït l'única zona amb aigua i potser amb petroli, ¿gastaries els teus pocs diners amb armes modernes, sí o no?

VALORS EN JOC:

- La defensa de la seva propietat i del seu futur econòmic.
- Poder conservar la seva identitat cultural contra aquells que els van envaint a poc a poc.
- La pau, el pacifisme, el no-armamentisme.
- Posar l'esperança en els recursos humans i en l'educació, més que en els recursos econòmics.
- Esgotar totes les possibilitats de no violència.

ELS PESCADORS DE PERLES

Explica Juli Verne, en una de les seves novel·les, que a la costa occidental de l'Índia diverses flotilles es dedicaven a pescar perles. Cadascuna d'aquestes flotilles estava formada per quatre o cinc bots, amb quatre homes a cada bot, un per remar i tres per bussejar a la recerca d'ostres amb perles. Les condicions de treball eren pobríssimes: no cobraven jornal, només menjar; no tenien cap equip de bussejar, ni tenien altra defensa contra els taurons que un ganivet, que els servia també per arrencar les ostres de la roca.

Avui ha succeït una desgràcia, que és bastant freqüent entre aquests treballadors tan pobres. Un dels pescadors s'ha capbussat fins a una gran profunditat, a la recerca de perles valuoses. En tornar a la barca, esgotat, amb sis ostres a les mans, els taurons l'han agafat i l'han devorat. En obrir les ostres que havia portat aquest pescador, el patró ha trobat una perla meravellosa, gran i sense cap defecte. El pescador tenia dona i fills i mentre el patró contemplava la perla, pensa si hauria d'ajudar-los, tot i que no fos aquest el costum en aquelles flotilles. Els patrons pensen que els pescadors saben bé a què s'exposen i que si no volen treballar només per menjar, ja n'hi haurà d'altres que vulguin fer-ho.

Un joier ve cada dos anys, des de la seva pàtria, a Europa, fins a aquestes costes de l'Índia a la recerca de perles precioses. És bon negociant i coneix bé el seu treball, però és també un home amb consciència, no un especulador ni un explotador.

Pocs dies després de l'accident mortal del pescador, apareix el joier per aquells bars del port, per parlar amb els patrons de les flotilles i comprar, si li ofereixen alguna cosa que valgui la pena. Es troba amb el patró del pescador mort i parlen de negocis. El patró li ensenya la perla preciosa i, perquè el joier la valori més, li explica que va costar la vida d'un home, per haver-se capbussat a grans profunditats. Li demana un preu alt, però el joier està segur que, de retorn a Europa i amb molt poca despesa en or per convertir la perla en un anell o en un penjoll, en traurà fàcilment tres vegades més diners del que ara li demana el patró. El joier coneix, i ara ho està comprovant amb els seus propis ulls, les condicions inhumanes en què treballen aquells pescadors. Pensa que si compra la perla, està ajudant a mantenir aquell sistema inhumà d'explotació, però que, si no la compra, en vindrà un altre amb menys escrúpols i se l'emportarà.

Si tu fossis joier (però amb la mateixa consciència que tens ara per a tot el que fas), compraries aquesta perla que s'ha obtingut en unes condicions laborals tan injustes o no la compraries?

VALORS EN JOC:

- El valor de la vida humana.
- La justícia en les condicions de treball
- La possible complicitat en la injustícia és un contravalor, el valor contrari seria la lluita (activa o com a mínim de no-col·laboració) contra la injustícia.
- La possible renúncia als guanys materials, per defensar una vida més humana per a tothom.

L'ÀMIC LUDÒPATA

En Miquel té 26 anys i és ludòpata, és a dir té greus problemes amb el joc, des de fa dos o tres anys. Li agraden tota classe de jocs: la loteria, la ruleta, el pòquer i les màquines escurabutxaques en especial. Ha perdut molts diners en el joc, té els seus pares i germans preocupats i ha intentat molts cops de vèncer aquest vici, però no pot. Avui mentre juga amb les maquinetes, està pensant, altre cop, que hauria de deixar aquest costum, ja que d'aquí a uns mesos es casarà amb la Maria, una noia extraordinària, que ell estima molt i per això desitja fer-la molt feliç.

En Joan és un company de feina d'en Miquel i són força amics, tot i que no acostumen a parlar gaire, per manca de temps. Avui estan menys ocupats i han sortit junts a donar un tomb. La conversa es va fent cada cop més íntima: en Miquel explica a en Joan el seu problema amb el joc i la inutilitat de tots els esforços que ha fet fins ara per deixar-ho. Li diu que està pensant a tornar-ho a intentar ara que es casarà amb la Maria.

En Joan sabia que en Miquel i la Maria sortien junts i que tenien intenció de casar-se. Però fins avui no sabia el problema d'en Miquel. És per això que li demana: "Sap la Maria el teu problema amb el joc?". En Miquel li respon que no, que s'ha esforçat molt a amagar-li-ho, perquè ella és molt responsable i s'ho podria prendre molt malament. I ell no vol perdre-la. En Joan li insisteix molt que ha de dir-li-ho perquè ella l'ajudi i perquè sàpiga tota la veritat abans de casar-s'hi, en Joan aprecia molt la Maria i la coneix des que era petita. Però en Miquel s'hi nega en rodó. En Joan l'amenaça que, si en Miquel no li ho diu, li ho dirà ell, però en Miquel continua dient que no i prega a en Joan que, si us plau, no digui res.

Si tu fossis en Joan i en Miquel es negués en rodó a explicar el seu problema a la Maria, que és una bona amiga teva, li ho diries tu, sí o no?

VALORS EN JOC:

- L'amistat d'en Joan amb la Maria i, encara que força menys, també amb en Miquel.
- El respecte a les decisions de l'altre: tant la decisió d'en Miquel sobre la seva afecció al joc, com al dret de la Maria a prendre la seva decisió amb coneixement.
- La sinceritat
- La discreció i el respecte als secrets que ens confien.

L'ALUMNE EXPULSAT

En David és un nen difícil i rebel que a col·legi està molestant contínuament professors i companys. Li han cridat sovint l'atenció i l'han expulsat.

Avui s'ha enfrontat, a classe, amb el professor de matemàtiques, en Jordi, que és una mica nerviós i que està fart d'en David. Tots dos han cridat: en David li ha dit a en Jordi que no és un bon professor perquè no s'entén res del que explica i a més li té mania; en Jordi li ha respost que sempre està molestant i insultant a tothom i que avui mateix parlarà amb el director per dir-li que creu que les faltes comeses per en David són motiu d'expulsió temporal. En Davidriu i diu: "ni tu ni el director teniu el que al per expulsar-me".

En Jordi li explica al director el seu enfrontament amb en David i que havia assegurat a l'alumne que mereixia ser expulsat. El director li diu que ho haurà de portar al claustre i al consell escolar i que li sembla que la decisió és molt greu i que pot ser molt negativa per a en David, ja que el curs està molt avançat i si se l'expulsa, hi ha el perill que no torni més i es torni un trinxeraire al carrer.

Avui hi ha claustre de professors i el director els informa del problema. Entre els professors que coneixen en David hi ha divisió d'opinions, ja que alguns pensen que és perjudicial per als altres alumnes, mentre que d'altres creuen que encara té remei, si se'l posa en un altre grup o se li demana especialment al seu tutor que l'atengui especialment.

Un cop arribada la votació, la majoria prefereix expulsar-lo, però el director dubta si és més aviat per solidaritat amb en Jordi que per creure que l'expulsió és necessària.

Si tu fossis el director del Centre i, en el fons depengués de tu la decisió d'expulsar en David, malgrat que després aquesta expulsió hagués de ser aprovada pel consell escolar, expulsaries a l'alumne, sí o no?

VALORS EN JOC:

- Responsabilitat del director i el professorat cap al seu alumnat.
- Solidaritat i companyia entre el professorat.
- Justícia a l'hora d'aplicar una sanció i tenir en compte els antecedents familiars de l'alumne.
- Desig que la vida d'aquest alumne, en el futur, sigui més humana i digna.

ELS TESTIMONIS DE JEHOVAH

Un metge està operant d'urgència un noi de 22 anys que ha tingut un terrible accident de moto. Abans d'entrar al quiròfan, el metge ha trobat una parella d'edat mitjana que són els pares del ferit. Aquests li diuen que tant ells com el seu fill, són testimonis de Jehovah i que per tant pregunten al metge que no li faci cap transfusió de sang al jove. El metge replica que no ha vist el ferit però que li han dit que ha perdut molta sang i que potser pot morir si no li fan la transfusió. Els pares responen: "nosaltres preferim que mori; ja que si li posés sang no viuria amb la seva vida, sinó amb la vida del donant".

El metge entra al quiròfan, comença a operar i veu en el monitor que la tensió del ferit baixa alarmantment. Té sant del seu tipus, allà en el quiròfan en una nevera. Dubta amb preocupació, si posar-li sang o no.

Si tu fossis el metge, en veure que està en perill de vida o mort el noi que va tenir l'accident i que és testimoni de Jehovah, li posaries sang?

VALORS EN JOC:

- El valor de la vida, sobretot d'una persona jove
- La responsabilitat professional del metge i el seu jurament.
- El dret de cadascú o dels pares de disposar sobre la seva pròpia vida, no per caprici, sinó per ideals.
- Les lleis de l'Estat i les normes de l'hospital.
- El dret a una vida alegre i humana, no amargada i pensant que un és un zombie que viu amb la vida d'un altre.

PORTAR DROGA A LES PALMES

La Marina treballa com a caixera en un gran supermercat de Madrid. És amable amb els clients i algunes senyores que ja la coneixen li pregunten pel seu germà petit. Quan passa això a la Marina li vénen les llàgrimes als ulls, perquè el seu germà de dotze anys, té una greu malaltia muscular a les cames. Els metges li han dit que aviat li hauran de tallar una cama, però que ni tan sols així podrà salvar la vida per molt temps. Li suggereixen que vagi a Suècia, on hi ha el millor especialista europeu, com a última esperança. Però la Seguretat Social no paga aquest viatge i la Marina no té diners per portar el seu germà a Suècia.

Algun cop li ha passat pel cap d'agafar diners de la caixa, però sap que això significarà l'acomiadament de la feina i probablement la presó. Un desconegut l'observa de fa dies des del carrer i la mira fixament, sobretot quan plora.

Un dia, en sortir de la seva feina a migdia, el desconegut saluda la Marina: "Hola Marina! Tu no em coneixes, però sóc amic de l'Agnès que m'ha parlat molt de tu. Em dic Joanma. Si vols et convido a menjar una pizza, però si prefereixes anar a dinar a casa teva, et convido a una cervesa, perquè vull parlar-te del teu germà".

La Marina entra amb en Joanma a la pizzeria del davant i mentre esperen la pizza, li diu que sap que necessita diners i que per això li ofereix una feina molt senzilla: portar un paquet petit a Les Palmes de Gran Canària i donar-lo a un tal Dídac que anirà a veure-la a l'hotel. A més de pagar-li el viatge a Les Palmes i dos dies a l'hotel, en Joanma donarà a la Marina 6000€ per aquesta feina. Li assegura que no és res il·legal, sinó un paquet amb unes joies molt valuoses per a en Dídac.

La Marina sospita que el que vol que porti és droga, però com que està desesperada i pensa que és molt difícil que la policia ho descobreixi comença a dubtar de si cal acceptar o no.

Si tu fossis en el lloc de la Marina, és a dir, si fossis germà o germana del nen greument malalt i veiessis amb desesperació que ja no quedava cap més esperança que anar a Suècia, acceptaries portar a Les Palmes un paquet sospitós, per aconseguir els diners que necessitaves, sí o no?

VALORS EN JOC:

- L'amor a un germà
- L'amor a la vida
- El respecte a les lleis
- La solidaritat i responsabilitat respecte als qui seran víctimes de la droga que jo transporti